INTRO®

Okrsek relikvií Svatého ohně v Si-chou-tu
Rozhovor s Janem Řičným a Filipem Koskem
Věž světla a Zeď energie v Manchesteru

19

Foto Gilbert Hage

ROZHOVOR

Lina Ghotmeh

ARCHEOLOGIE BUDOUCNOSTI

Lina Ghotmeh je francouzsko-libanonská architektka s vlastní praxí v Paříži. Její přístup k navrhování vyniká komplexní jednoduchostí a představuje slibné formy architektury zítřka. Je autorkou oceňovaného projektu Kamenná zahrada, domu, který v srpnu 2020, tedy v roce svého dokončení, přežil ničivý výbuch v libanonské metropoli.

Připravila Tereza Šváchová — Foto archiv Lina Ghotmeh – Architecture

1

2

1, 2 Národní muzeum v Estonsku, 2016,
foto Takuji Shimmura

3 Palais de Tokyo, Les Grands Verres, 2017
foto Takuji Shimmura

4 Immersive Sculpture, obchod
s čokoládou Patricka Rogera v Paříži, 2018,
foto Takuji Shimmura

Stavba vlastníma rukama vnáší do architektury nejen řemeslnou, ale i uměleckou vrstvu a dodává jí prvek lidskosti.

3

4

Co si mám představit pod vaším mottem: archeologie budoucnosti?
Tímto souslovím jsem pojmenovala svou metodologii navrhování. Jejím výsledkem jsou konstruované krajiny, které oživují vzpomínky a stimulují smysly. Jejich součástí je architektura vycházející z existenční podstaty daného místa. Architektura, jež pozorně naslouchá kontextu a vytváří pocit déjà-là *(již tady byl, pozn. red.)*. Prostřednictvím těchto krajin, které odkrývají dějiny a „vykopávají“ vzpomínky, se minulost setkává s budoucností. Předkládají otázky, které po zodpovězení umožní navrhovat pravdivější a udržitelnější architekturu.

Dětství jste strávila uprostřed libanonského Bejrútu zničeného občanskou válkou. Je to právě tato zkušenost, která vás vede ke zkoumání podstaty bytí architektury?
Vzpomínek na poválečný Bejrút mám hodně. Městem jsem procházela jako otevřeným archeologickým nalezištěm, které neustále odhalovalo své nitro a příběhy civilizací našich předků, jež tuto zemi poznamenaly: od Féničanů přes Římany až po Osmanskou říši.

Pojem archeologie mě jednoznačně přivá k hlíně, materiálu, kterým se zabývá toto vydání časopisu INTRO. Je hlína ve staveb nictví aktuálním materiálem?
Rozhodně. U nás ve studiu se snažíme neustále využívat kvalitní, udržitelné a loka řemeslo, což práce s hlínou umožňuje. Stav vlastníma rukama vnáší do architektury ne řemeslnou, ale i uměleckou vrstvu a dodá jí prvek lidskosti. Nehledě na velký ekologi potenciál hlíny.

Usilujete o architekturu „udržitelné budo nosti“. Jak by se mělo stavebnictví změni aby se alespoň trochu vymanilo ze škatul jednoho z energeticky nejnáročnějších odvětví?
Musíme vytvářet architekturu, která bude přirozeně propojena s místem a klimatem, kterém vzniká. Architektura nesmí být obje jenž si teprve posléze vytvoří svůj vlastní existenční prostor, ve kterém bude přebýv Pro stavebnictví je důležité vrátit se zpátky na jeho přirozený začátek.

Cítíte v této otázce jako architektka zodpovědnost?
Samozřejmě. Jako architektka se neustále učím o podstatě původní rurální architektu jejím vztahu ke klimatu a jak toto spojení přenést a zohlednit v budoucí výstavbě.

Zdá se tedy, že místo je pro vás i pro archi tekturu zásadní. Vy jste ale odešla z Bejrút do Paříže…
Diplom z architektury jsem získala na Americké univerzitě v Bejrútu *(The America University of Beirut, pozn. red.)*, kde už jsem se výzkumem na téma archeologie budou nosti zabývala. Mým cílem bylo oživit pam lidí skrze místo a krajinu. Do Paříže jsem s přestěhovala krátce po dokončení studia kv práci v ateliéru Jeana Nouvela a po založer vlastní praxe v roce 2006 jsem začala učit pařížské École Spéciale d'Architecture.

Existují ve Francii a Libanonu srovnateln podmínky pro to, aby se žena architektka pr sadila a mohla dělat svou práci co nejlépe?
Tohle je docela těžká otázka, která by vyš na celou sociologickou studii! Já se považu za architektku a své vášni a profesi se věnu jak nejlépe dokážu. Cesta není nikdy hladk

ROZHOVOR

Dům jsem navrhovala jako vzpomínku na strukturu, vůni a barvu místa, které se několikrát ocitlo v rozvalinách, jako vzpomínku na neustálou apokalyptickou realitu.

5 Výstava Wazanova, Japonsko, 2018, foto Lina Ghotmeh – Architecture

6 Réalimenter Masséna – Reinventer Paris, Francie, foto Lina Ghotmeh – Architecture

To je realita, jež ne vždy souvisí s pohlavím. Je také neodmyslitelně spjata s hodnotovým systémem naší doby, který se musí změnit a který se, naštěstí, pomalu mění.

Bytový dům Kamenná zahrada je váš první projekt v rodném Libanonu. Jak jste se k takové zakázce dostala?
Dům se nachází v blízkosti průmyslového přístavu v relativním centru Bejrútu. Na místě, kde byla založena první betonářská společnost Darwish Haddad na Blízkém východě a kde měl kdysi svou kancelář významný libanonský architekt Pierre el-Khoury. Jeho syn Fouad Elkoury, známý fotograf, po něm zdědil pozemek a spolu se svou rodinou se rozhodl v místě trosek původní budovy postavit nový bytový dům. Je to velmi intimní příběh, který hovoří o kolektivní paměti všech obyvatel Bejrútu.

5

Fasáda domu je velmi charakteristická. Její materialitu tvoří lokální hlína smíchaná s cementem. Byla tato technologie stavby experimentem, nebo jste s ní měli již předchozí zkušenosti?
Je to výsledek postupného experimentování. Směs tvoří lokální zemina, cement a skelná vlákna. Abychom docílili vroubkovaného efektu, ručně jsme ji odspoda nahoru hřebínkovali. Vše prováděli místní řemeslníci, kteří si díky tomu vytvořili k domu citové pouto. Proměnili architekturu v léčebný nástroj, jež lidi spojuje.

Nemyslím si ale, že byste už na začátku navrhovala dům, který by měl odolat velkým explozím. A přesto odolal. Mýlím se tedy?
Nemýlíte, s touto myšlenkou jsem ho nenavrhovala. Určité předepsané míře zemětřesení projekt už od začátku odolat musel, to souvisí se středomořským klimatem a prostředím. Dům jsem navrhovala jako vzpomínku na strukturu, vůni a barvu místa, které se několikrát ocitlo v rozvalinách, jako vzpomínku na neustálou apokalyptickou realitu. Pravděpodobně také díky tomu odolal i tomu obrovskému výbuchu, na nějž narážíte.

Kde jste byla odpoledne 4. srpna 2020?
Přesně v té době končila stavba. Byla jsem v Bejrútu, seděla jsem v malé kavárně u vody nedaleko části přístavu, kde k incidentu došlo.

Jak je tedy možné, že budova tu explozi přežila?
Přežila ji díky koncepčnímu narativu i fyzickému vztahu, který vytváří s okolím. V okamžiku výbuchu působila téměř jako bunkr. Vypadala netknutě. Se stoickým klidem dál stála nad přístavem, budoucnost se v tom okamžiku doslova setkala s minulostí. Působilo to až myticky.

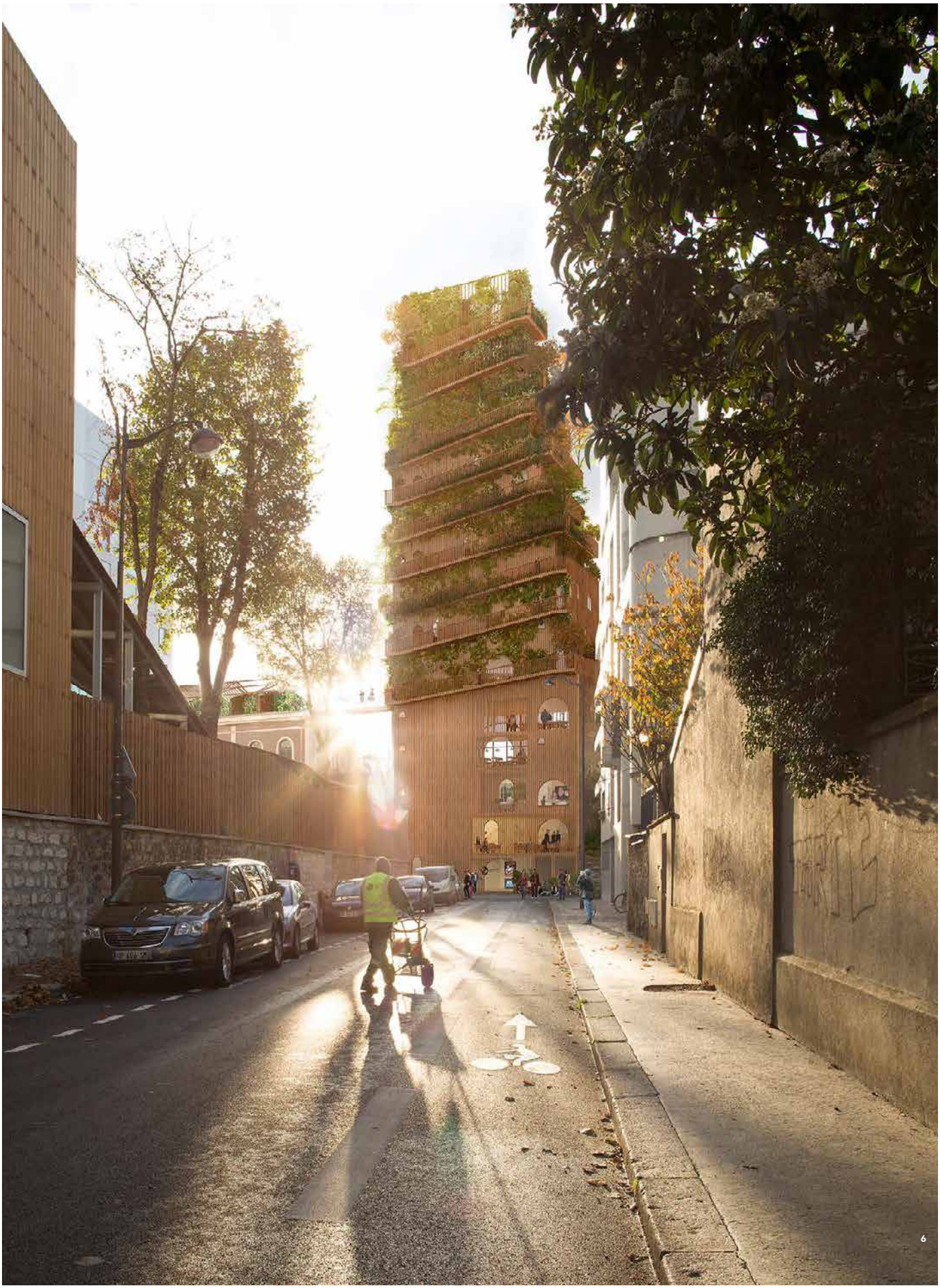

REALIZACE

LINA GHOTMEH - ARCHITECTURE

Socha urbánního měřítka

Dne 4. srpna 2020 v odpoledních hodinách se v centru Bejrútu ozval silný výbuch následovaný obrovskou tlakovou vlnou. Exploze skladu s dusičnanem amonným způsobila enormní škody. Právě dokončený bytový dům francouzsko-libanonské architektky Liny Ghotmeh, který se nachází v bezprostřední blízkosti přístavu, však zkázu přežil.

Připravila Tereza Šváchová — Foto Iwan Baan

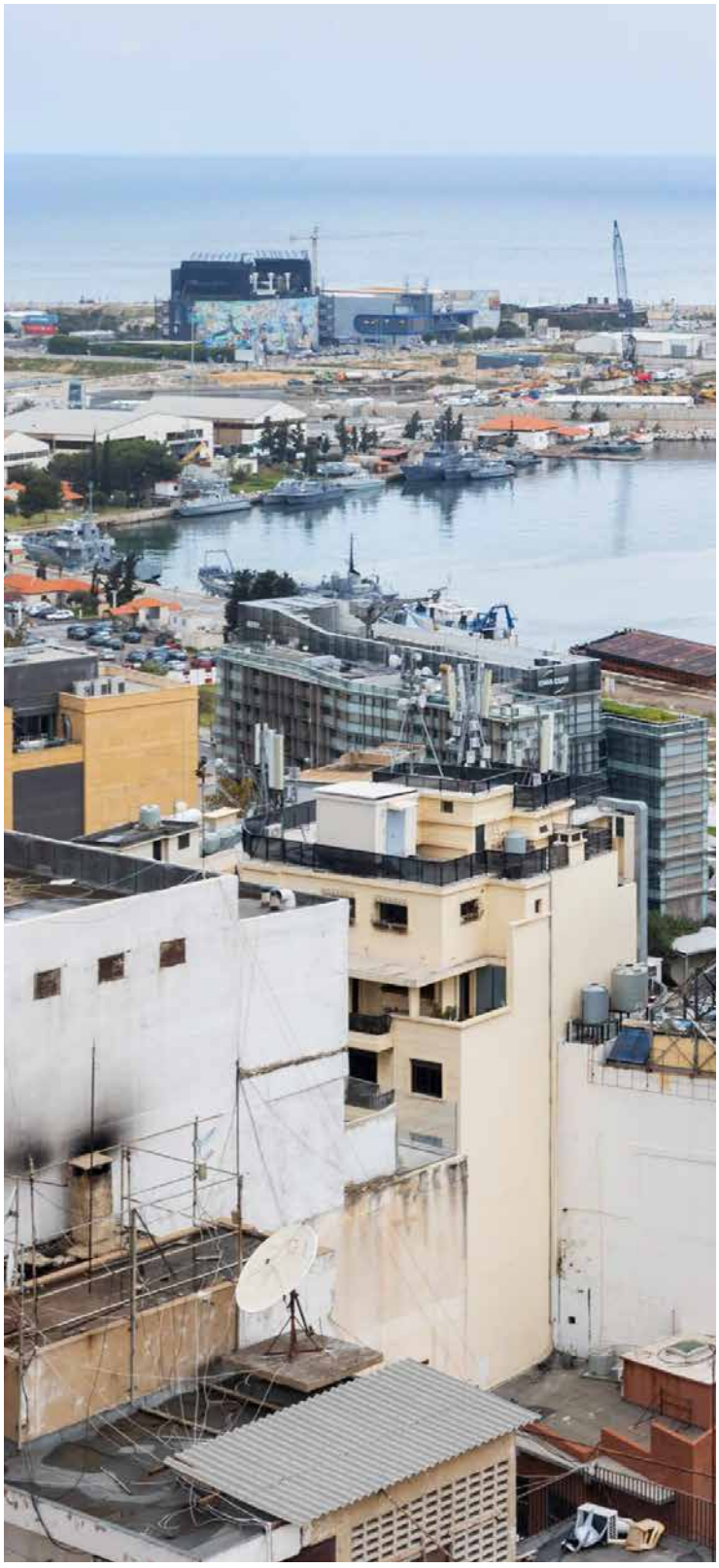

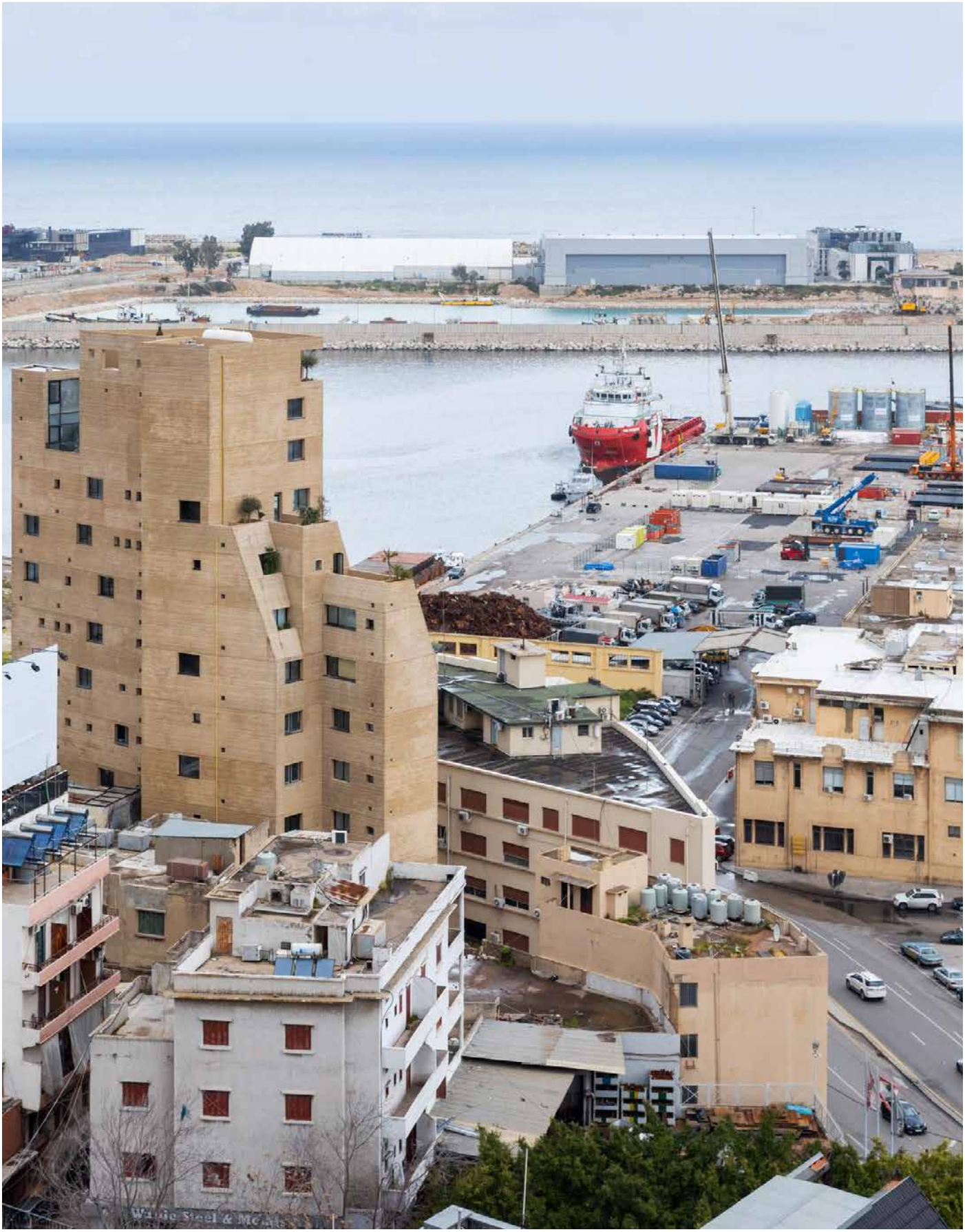

Bejrút, hlavní město Libanonu, bylo více či méně srovnáno se zemí celkem sedmkrát. Mohla za to řada ničivých zemětřesení i občanská válka probíhající v 70. a 80. letech minulého století. Vrstvy architektury mají do zdí vepsáno velké množství příběhů, jež reflektují nedávnou i vzdálenější historii. Se současnou architekturou zde koexistují zničené budovy, které si bere příroda zpět, i domy se střechami z červených tašek zrcadlící tradiční středomořskou architekturu.

Lina Ghotmeh již dlouho žije a tvoří ve Francii, ale bytový projekt Kamenná zahrada byl její první realizací v rodném městě. Protože v Bejrútu vyrůstala během období občanské války, obrazem jejího vnímání tohoto města jsou budovy připomínající spíše obnažené a zkřehlé lidské kostry. Pozorování rozpadající se a následně obnovované metropole ji bezprostředně ovlivnilo a probudilo v ní touhu stát se archeoložkou. Svou práci často definuje jako „archeologii budoucnosti“. Přistupuje k městu jako k živoucímu archeologickému nalezišti, jež neustále odhaluje své nitro a příběhy civilizací předků od Féničanů po Římany nebo Osmany, kteří zemi utvářeli.

POHLEDY

0 — 20

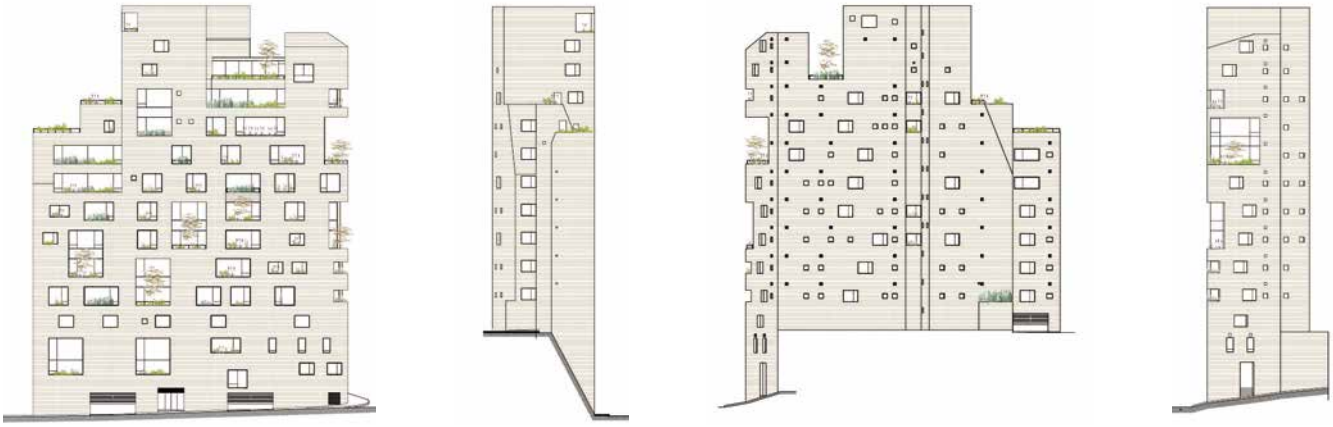

SEVERNÍ **VÝCHODNÍ** **JIŽNÍ** **ZÁPADNÍ**

ŘEZY

0 — 20

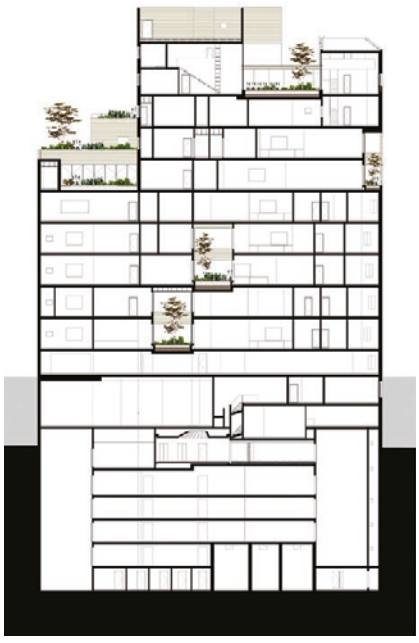

PŮDORYSY

0 —— 10

Výsledkem pečlivého zkoumání a citlivého čtení prostorového kontextu města se stala nová architektonická forma, která pomocí městských regulací přetavuje amorfní hmotu v obytnou věž, jež působí téměř jako socha nakreslená v urbánním měřítku. Tvarem je paralelou k Holubím skalám, dvěma bílým skalnatým masivům čnějícím z moře při pobřeží Bejrútu. Otvory ve fasádě v rozličných velikostech uchovávají paměť města rozervaného válkou. Zevnitř nabízejí rozmanité rámování moře a hlubokým ostěním vytvářejí prostor pro stromy a květiny. Vtahují přírodu až k bejrútskému nebi.

Dům má železobetonovou konstrukci, fasáda je vytvořena ze směsi lokální hlíny, přírodních vláken a cementu a vznikla na základě řady postupných experimentů. Robustní drážkovanou fasádu připomínající rýhy v horninách nebo usazené vrstvy půdy ručně vyráběli zkušení řemeslníci prchající před válkami ze sousedních zemí. Architektka věřila, že osobní účastí řemeslníků a vytvořením emociální vazby k architektuře vznikne i nástroj ke sbližování lidí.

12+

6+

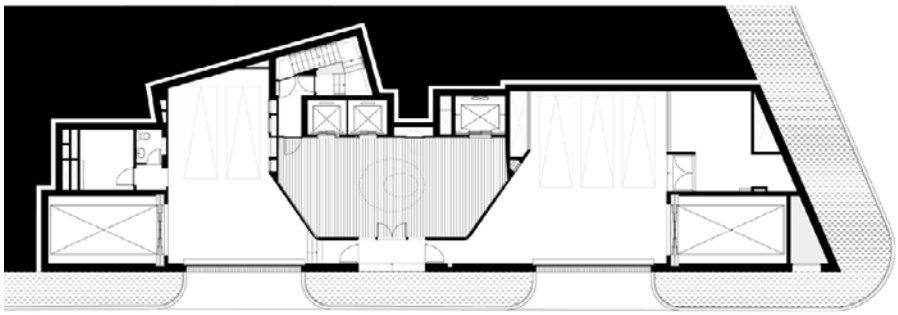

0

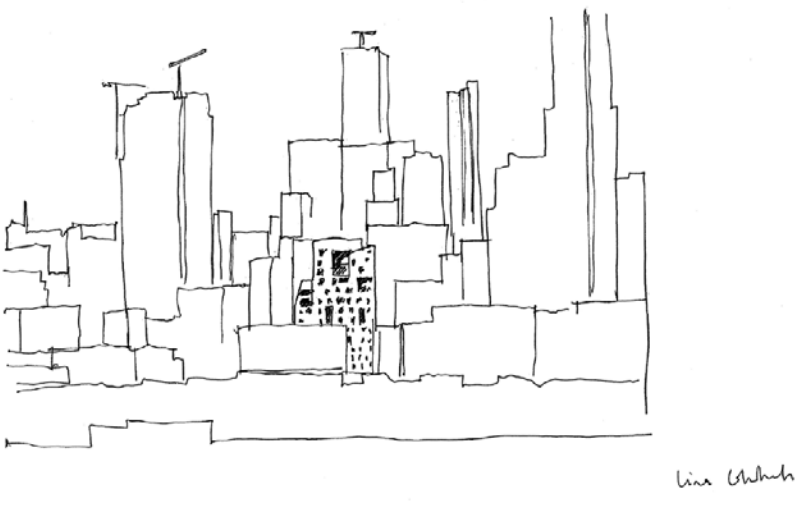

Kamenná zahrada

Místo: Bejrút, Libanon
Autor: Lina Ghotmeh – Architecture
Spolupráce: BATIMAT Architects, Code Structure, Associated Mechanical Engineers (AME), RED Development
Hrubá podlahová plocha: 6 413 m²
Realizace: 2020
Foto: Iwan Baan

WWW.LINAGHOTMEH.COM